I. Legyen egyelőre $COA\sphericalangle < 45°$. A szerkesztés szerint $ODCE$ téglalap, DE átlója H-ban felezi OC-t. Továbbá CF felező merőlegese párhuzamos DE-vel, tehát CH-t is felezi, ezért a G körüli GC sugarú k_1 kör átmegy H-n, és sugara az eredeti kör sugarának $1/4$ része. Eszerint $CGF\sphericalangle = 2{\cdot}CHF\sphericalangle$. Mivel $DCF\sphericalangle = EDO\sphericalangle = COA\sphericalangle <= BOC\sphericalangle = DCH\sphericalangle$, azért F a DH szakaszon van, ezért $CHF\sphericalangle = CHD\sphericalangle = 2COA\sphericalangle$, tehát $CGF\sphericalangle = 4\cdot COA\sphericalangle$, vagyis k_1-ben a félkörnél kisebb CF ívhez 4-szer akkora középponti szög tartozik, mint amekkora a k-ban az AC ívhez tartozó középponti szög (1. ábra).

A körív hosszát a hozzá tartozó középponti szög radián egységben vett mértékszámának és a sugár mértékszámának szorzata adja, ezért

$$\widehat{CF} = CGF\sphericalangle \cdot \overline{GC} = \frac{CGF\sphericalangle}{4} \cdot 4\overline{GC} = COA\sphericalangle \cdot \overline{OC} = \widehat{AC},$$

amint a feladat állítja. Másrészt k_1 kerülete negyedrész akkora, mint k kerülete, tehát egyenlő k-nak AB ívével, így k_1-nek H-t tartalmazó CF íve egyenlő az AB és AC ívek különbségével, a BC ívvel, vagyis az állítás másik része is helyes.

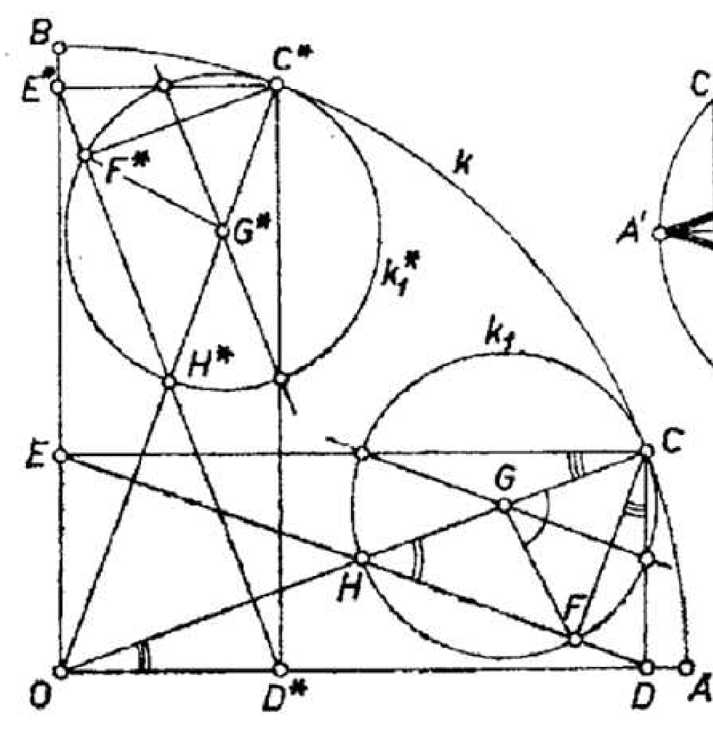

1. ábra

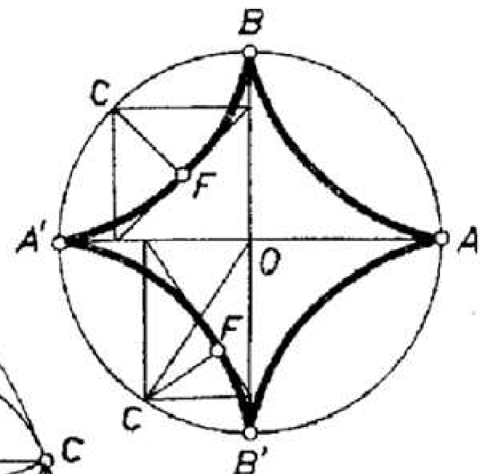

2. ábra

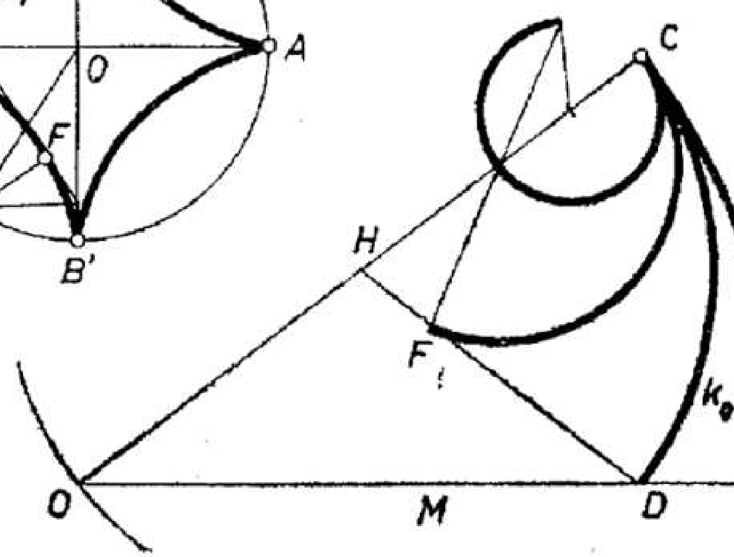

3. ábra

Amennyiben $45° < COA\sphericalangle < 90°$, az A, B betűk felcserélésével (más szóval: az alakzatot tükrözve az $AOB\sphericalangle$ felezőjére) a fenti helyzet áll elő, a csere viszont az állítást nem érinti. $COA\sphericalangle = 45°$ esetén F a H-ba esik, mindkét CF ív félkör, másrészt C felezi az AB ívet, az állítás helyes.

II. C-nek a k-n vett (valamely további) tetszés szerinti helyzete a BA', $A'B'$, $B'A$ ívek valamelyikére esik, ahol A', B' az A, B tükörképe O-ra, vagy az A, B, A', B' pontok valamelyikébe. Az utóbbi esetekben F egybeesik C-vel, a felező merőleges határozatlanná válik, de az állítás is érdektelen; minden más esetben pedig a szimmetria miatt nyilvánvalóan úgy helyes az állítás, ha az AC, BC ív helyett a k kör C-t tartalmazó negyedívének két rész-ívét mondjuk (2. ábra).

Barcza Gyöngyi (Budapest, Apáczai Csere J. gyak. g. III. o.)

Megjegyzések.

1. Az állítás kiadódik a következő tétel kétszeri alkalmazásával is: egy O középpontú k kör egy OC sugara mint átmérő fölé (H középponttal) k_0 kört írva és véve egy az OC-vel hegyesszöget bezáró OM félegyenest, a COM szög k-ból és k_0-ból egyenlő hosszú íveket tartalmaz: $\widehat{CA} = \widehat{CD}$, majd O, k és M helyén H-val, k_0-lal és D-vel $\widehat{CF} = \widehat{CD}$ (3. ábra).

Papp Zoltán (Debrecen, Kodály Z. zenei g. III. o. t.)

2. A bebizonyított állítást szemléletesen így értelmezhetjük. Illesszünk be egy $OA/4$ sugarú k_1 körlemezt k belsejébe úgy, hogy egy F pontjával érintse k-t A-ban, majd gördítsük k_1-et k kerületének belső oldalán, B felé indulva. Ennek során a k-ból és k_1-ből egymással páronként érintkezésbe jutott pontok mindig két egyenlő hosszú ívet töltenek ki, más kifejezéssel: a gördülés bármely helyzetéig a két körből egyenlő hosszú ívek fejtődnek le. A feladatban leírt szerkesztés az F pont tetszés szerinti helyzetének megszerkesztését adja, ha adott a két kör pillanatnyi C érintkezési pontja.

A gördülő kör pontjai által leírt pályák számos műszaki alkalmazásban fontosak, ezeket általában *cikloidák*nak nevezik, és ha a pálya egy kör belső oldala, akkor speciálisan *hipocikloidák*nak. Ilyet ír le példánkban F is, és mivel egy körüljárás után visszaérkezik A-ba, a pálya záródik. Ennek a görbének egyedi nevet is adtak: *asztroida.*

Králik István (Budapest, Piarista g. III. o. t.)

3. Az OF szakasz OA-ra és OB-re vett vetületét x-szel, ill. y-nal jelölve és OA-t 1-nek véve az 1366. feladatban[1] bebizonyított összefüggés szerint mindig fennáll $x^{2/3}+y^{2/3}=1$. Ez F pályájának, az asztroidának az egyenlete.

[1] K. M. L. 31 (1965) 144. o.